

שיחות מוסר חכמה ודעת משולחנו של מרון ראש הישיבה הגאון רבי צבי שינקר זצוק"ל

עמלה של תורה - במשנתו של מרנא ה'אבי עזרי' זיע"א

מתוך דברים שנמסרו בישיבת גרודנא בעצרת זכרון במלאת עשור להסתלקותו, חשון תשע"ב

איפה שהוא נמצא... כל כך היה מרוכז בלימוד, במשך שש שעות הוא לא עשה אף תנועה, הוא כל הזמן חשב! הריכוז שלו והגיתוח שלו, לנתח סברא ולבקר את הסברות שלו, ולחפש את האמת, זה היה דבר מיוחד במינו! גם בזה הוא חידש חידושים גדולים, איך לגשת לקושיא.

היתה פעם אסיפה של כמה גדולים, ורבי ברוך בער זצ"ל ישב ואמר בשם רבי חיים איזה ענין של השקפה, אמר לו גאון אחר: בסדר, רבי חיים הוא הרב'ה שלך, ואתה חייב לשמוע לו, אבל לי יש רב'ה אחר שאומר אחרת... אמר לו רבי ברוך בער: מה אתה מדמה את הרב'ה שלי לרב'ה שלך, בודאי שהרב'ה שלך הוא גאון עולם, הוא יושב ולומד שמונה עשרה שעות ביום, הכל נכון, אבל כששואלים אותו קושיא, הוא בעל כישרון, אז הוא חושב שתי דק' ומתירץ, ואם פורכים את התירוץ - הוא חושב עוד שתי דק' ואומר תירוץ אחר, ואם גם את זה פורכים - הוא אומר תירוץ שלישי... אבל כשלרבי חיים יש רשב"א קשה, אז במשך שבועיים הוא בכלל לא בעולם!...

ונתח את מה שרבי ברוך בער אמר, זה דברים יסודיים מאד, וכל אחד צריך בזה חיזוק מופלא. בנ"א יכול ללמוד שמונה עשרה שעות ביום, ואעפ"כ הוא מנצל מהכשרונות שלו רק עשר עד עשרים אחוז! ואני הכרתי כאלו. יש אחד שהוא 'מתמיד', יושב ולומד יומם ולילה, יש לו גישמאק בלימוד, אבל הוא מנצל מהכשרונות שלו, מהמחשבות שלו, מהעמקות שלו, בקושי עשרים אחוז... זה בעצם מה שרבי ברוך בער אמר לו, שאצל רבי חיים זה אחרת לגמרי, כשיש לו קושיא על הרשב"א - אז כל החושים וכל כוחות הנפש וכל הכשרונות מרוכזים ברשב"א, עד שהוא לא יודע אם נמצא בעולם הזה או בעולם הבא... זה שקיעות אחרת לגמרי.

וברצוני לומר, שאצל ראש הישיבה עוד ראו לימוד כזה, מה שראו אצל הגדולים האלה. הלא לא ניתן לתאר את הריכוז שלו בלימוד, זה לא סתם סיפורים, כשהייתה לו קושיא, הוא ממש כפשוטו במשך ימים שלמים לא ידע איפה שהוא נמצא, הוא בכלל לא היה חי בעולם הזה...

הוא אמר פעם לרבי שרגא גרוסברד, שישאל אותו שוב מה ששאל בשבועיים האחרונים, וביאר לו שאע"פ שהוא ענה לו אבל זה היה במחשבה חיצונית, וזאת מפני ששבועיים הוא לא פסק רגע מלחשוב על קושיא שהייתה לו! אלא שראה"י היה מסוגל לדבר עם בני אדם אע"פ שחשב בלימוד, את זה ראו הרבה פעמים שיש לו את הכוח הזה, לדבר עם אנשים ויחד עם זה לחשוב בלימוד. לפעמים אחרי שישבו זמן ארוך אצלו הוא יצא וכתב חידושי תורה. הריכוז שלו היה לא יאומן כי יסופר. וממילא העונג והטעם שלו בתורה גם היה משהו אחר לגמרי. הבריסקר רב כשהיה לו איזה חידוש, סברא חדשה, הראשון שהוא אהב להגיד לו היה זה הרב שך, לפני זה הוא לא רצה לומר לאחרים, ולא הבינו את זה, ופעם ביאר זאת - הוא אמר בקיצור, ואבאר קצת יותר - הלא הם השקיעו כוחות נפש עצומים בכל סברא, ולהגיד את הסברא זה

באמת קשה מאד לדבר בפני קהל קדוש כזה, ובפרט כשראש הישיבה (שליט"א) יושב פה, אני לא מרגיש את עצמי ראוי, רק כל מה שאני מדבר זה בגלל רצונו, ורצונו של אדם זהו כבודו.

באמת, לדבר על ראש הישיבה זכרונו לברכה זה מאד קשה, החפץ חיים אמר שאחד מהסימנים של עקבתא דמשיחא הוא שהמאורעות עוברים במהירות, מה שפעם ארך מאה שנה - היום זה עשר שנים, וחושבני שמהזמן שראש הישיבה חי ועד היום, פעם כזאת ירידה היתה אורכת מאה שנה!... ולכן מאד קשה לדבר.

ובכלל, קשה לדבר ולהקיף את דמותו של ראש הישיבה. אמר לי ת"ח אחד, שרבי אייזיק שר זצ"ל אמר לו פעם, למה היו כאלו שקראו להם 'עילויים', ולעומת זאת לרבי חיים מבריסק זצ"ל שהיה גאון הגאונים - אף אחד לא קרא לו עילוי?! כך שאל אותו רבי אייזיק. ההוא היה באמת בעל כישרון גדול, ורבי אייזיק רצה לחנך אותו.

אמר לו רבי אייזיק דבר נפלא. 'עילוי' מסמל את הכישרון של האדם, ואחד שהוא בעל כשרון גדול קוראים לו עילוי, אבל רבי חיים שהיה גאון הגאונים, הוא היה בלימוד גאון הגאונים, ובחסד גאון הגאונים, וביראת שמים

גאון הגאונים, לא היה דבר שהוא לא היה בו 'גאון הגאונים'. היום בכלל לא משיגים את זה, הלא רבי חיים חידש דברים חדשים בתורה, שלא שייך לתאר את הזכויות שיש לו, כמעט מסירת תורה חדשה!... אמר רבי אייזיק, אחד שהוא גאון הגאונים בכלל, לא שייך לקרוא לו עילוי, מפני שעילוי זה מסמל את הכישרון, לאחד כזה קוראים 'גאון עולם'...

וממילא, אמר רבי אייזיק, נמצא שלמי שקוראים עילוי, ז"א שבכל הדברים הוא לא מיוחד, רק בכישרון, אז בעצם הוא 'בעל מום', זה כמו אדם עם ראש גדול וגוף רגיל... זה אמר לו רבי אייזיק כדי לחנך אותו.

א"כ בכלל לא שייך לדבר על ראש הישיבה, וזאת מפני שבאמת הוא היה גאון הגאונים בכלל, גאון בתורה, גאון בחסד, הלא לא שייך בעולם לתאר כמה חסד שעשה, גאון ביראת שמים, גאון בהשקפה, גאון בהנהגה, בכל הוא היה גאון, ובאמת קשה להתחיל לדבר, זה היה שלמות כזאת שקשה להקיף אותה, רק ניגע בכמה נקודות.

והחלק הראשון כמובן, אולי זה פשוט, אבל בדור שלנו תמיד צריך חיזוק, וזה 'עמל התורה'.

ובאמת רבי חיים מבריסק זצ"ל, מלבד החידוש שלו בסברא, בניתוח חדש ובסברות חדשות, היה בו עוד דבר מיוחד מאד, עמל התורה והריכוז שלו - זה לא היה דבר מצוי, רבי חיים היה יכול לשבת שעות על גבי שעות ולהיות מרוכז בקושיא או בסברא, ובכלל לא להיות בעולם הזה, כל החושים שלו היו שקועים בתורה.

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל סיפר, שהוא פעם ראה אותו בבית כנסת במינסק, היו שם עשרות אנשים, ורבי חיים ישב ובכלל לא ידע

תתארו לכם, מי בכלל חושב היום על כאלו דברים. כל בוקר בסביבות השעה שמונה זה היה שעה נוראה אצלו, שעה קשה מאד, הוא לא רצה לאכול אז, ופעם שאלו אותו מה קורה אז? תשמעו מה זה נקרא אהבת ישראל, מה זה אהבת תורה, הוא אמר: מיליון ילדים הולכים כעת לבתי ספר חופשיים, שעוקרים אותם מתורה ויראת שמים, מיליון ילדים! איך אפשר לשאת את זה בכלל?! וכמו שכתוב בחז"ל (ברכות ז.), שהקב"ה כועס בכל יום בשעה שעובדי ע"ז עובדים לחמה בבוקר, כך הוא הרגיש בכל יום בזמן הזה ייסורים נוראים! מה קרה לכלל ישראל שמיליון ילדים לא שייכים לתורה!...

נכנס אליו פעם אברהם ספרדי, שהוא לא הכיר אותו, ואמר לו שהוא רוצה ללמוד, אבל אין לו בבית מה לאכול, והוא לא יודע מה לעשות. אמר לו ראש הישיבה, אין לי בבית כעת פרוטה - הרבה פעמים היו לו כספי צדקה או כסף פרטי שלו, אבל אז לא היה לו - והוא ישב כמה דק' וחשב מה עושים, ובסוף התעורר וקם ואמר לו: אני עכשיו הולך להוציא ספר, את ההכנסות של הספר אני אתן לך! וזה על אברהם שלא הכיר אותו, זה נקרא אהבת תורה! ילד ששמע עליו שלא מסודר במוסדות, הוא מסר את נפשו לסדר אותו במקום שיוכל לעלות בתורה!

בדאי שבנ"א שעמל כך בתורה, מקבל טעם אחר בתורה! אפשר להאריך על כל נקודה ונקודה, רק נדבר עוד קצת, ובאמת הירידה של הדור בעמל התורה גדולה מאד, היום יש בודדים שיש להם שייכות לעמל הזה, ולפחות צריך לדעת את הדברים האלו.

רבי משה שיינפלד אמר לי פעם, שהחזון איש אמר לו שללמוד מוסר יש בזה סיכון מסוים, בנ"א יכול ללמוד מוסר ולראות רק את החסרונות של אחרים, הוא חושב שלזה חסר יראת שמים ולזה חסר בחסד... אבל על עצמו הוא עיוור ולא רואה כלום, צריך זכות שבנ"א יפנים את זה לעצמו, [ורק בסיפורים על גדולי ישראל, בזה האדם לא יכול להטעות את עצמו, והוא רואה היכן שהוא באמת].

ובאמת ראש הישיבה זכרוננו לברכה פעם אמר לי, שכל דבר שבנ"א דן על האחרים - הוא צריך לבדוק את עצמו אם הוא בסדר בזה, אחרת איזה זכות יש לך לדון על אחרים, וכי אתה בסדר בזה...

ואספר עוד, כאן אני יכול לדבר, מפני שכאן קצת שייכים לזה, ככה הדור כבר התרחק מאד. היה פעם מעשה, שיכול ללמד אותנו הרבה דברים. המשגיח זכרוננו לברכה בתחילת הסדר היה הולך בישיבה, היה לו מסלול הליכה מסוים בין עמוד לעמוד, שם היה הולך עשר דקות-רבע שעה, יום אחד המשגיח הולך וניגש לקצה האולם וקורא לבחור - אני יודע עם מי זה היה, אם הייתם יודעים עם מי, המעשה היה מקבל משמעות אחרת, אעפ"כ אני לא יכול להגיד - והוא אומר לאותו בחור: שמעתי עליך שאתה יודע חצי ש"ס... הבחור הזה אומר לו: חצי ש"ס? הלוואי, אפילו מסכתא אחת אני לא יודע... המשגיח עובר שוב והולך לשם בחזרה, ושוב ניגש למקום שלו ואומר לו: שמעתי שאתה יודע חצי ש"ס... ושוב הבחור אומר למשגיח: הלוואי... ואז המשגיח הולך וחוזר אליו פעם שלישית, ואומר לו בזה"ל: אני לא יאמר לך פעם שלישית ששמעתי כך, כי אם אומר לך שוב - תהיה בטוח שאתה אכן יודע!...

ובאמת הדבר הזה הוא לכל אורך החזית, רואים את זה הרבה, אנשים מדמיינים לעצמם כל מיני דברים וכל מיני מדרגות, ועוד היצר הרע שולח להם קצת 'מופתים', ואז כבר גמרנו, הדמיונות שלהם... ולאט לאט, וגם מביאים להם כסף... כמה כאלו היו שבאו אליהם להתפלל, והביאו להם כספים, והם נכנסו לתאוות המזון ואבדו את כל עולמם! מי שראה אצל המשגיח ואצל ראש הישיבה, את הנקיות שהיה להם עם כסף, זה לא יאומן כי יסופר! ראש הישיבה הלא חילק מסתמא מאות אלפים לאברכים, אפילו כסף פרטי שלו - את הרוב הוא חילק.

וכשיש נקיות והאדם נקי, כל ההשקפה שלו נבנית אחרת, והוא היה היחידי שראו עליו כמה שנקי בהשקפה של תורה.

ועל זה ראה"י שמר מכל משמר, איני יכול לומר הרבה דברים ששמעתי ממנו, אבל הוא שמר מכל משמר ללכת עם השקפה ישרה! - -

הוצאות הדפסת הגליון נתרמו ע"י ידידנו שליט"א לברכה והצלחה

למי שיודע לייקר את הסברא, אחרת לא אומרים לו סברות, הוא לא שווה את זה, ומי שיודע לייקר סברא זה ראש הישיבה, הוא בעל התפעלות גדול מסברא טובה, ולכן זה גישמאק אחר להגיד לו הראשון. ובאמת, סיפר רבי דוד פינקל, שפעם הלך לבריסק רב מאוחר בלילה, היה שלג גדול, והוא ראה 'שלג' רוקד... בנ"א שהיה מלא בשלג רוקד על יד הבית, והוא ניגש וראה שראה"י רוקד בשלג, אמר לו ראה"י: שמעתי עכשיו מהבריסק רב כזאת סברא שלא שייך שלא לרקוד!... זה נקרא 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב'.

על תורה כתוב 'יגעת ומצאת תאמין', ובאמת שואלים כולם, מה הפירוש 'יגעת ומצאת', לכאורה היה צריך להיות הלשון 'יגעת והבנת', הלא מציאה זה דבר שבא בהיסח הדעת, ולכאורה אם בנ"א יגע - הוא מבין. אלא הפשט הוא, שבאמת ע"י יגעת התורה בנ"א זוכה להשיג סברות שלא שייך בדרך השכל להגיע אליהם, זה מתנה מן השמים, זה ממש בגדר מציאה! ואפשר להרגיש את זה, לפעמים בנ"א יגע על דבר ונותנים לו מתנה שהיא ממש 'מציאה', זה לא סברא שהוא בדרך היגיעה יכל להשיג אותה, זה מתנת ה'. ולא ניתן לתאר איזה יגעת התורה ראו אצל ראש הישיבה!

פעם בשבת בבוקר בא אליו אחד, וראש הישיבה אמר לו שאתמול בליל שבת הוא הרגיש את הטעם של ה'גיהנום'... ההוא לא הבין מה היה, וראה"י אמר לו שהיתה לו קושיא על רמב"ם, והחשמל כבר לא דלק, והוא רצה לעיין ברמב"ם לבדוק אם התירוץ נכון, אז הוא הוציא את הרמב"ם אבל לא ראה מה כתוב... אמר לו ראה"י: אתה יודע איזה גיהנום זה כשיש קושיא על רמב"ם ואי אפשר להסתכל בפנים... זה כשיש חשקת התורה, עם עמל אמיתי. זה משהו אחר לגמרי.

מי שזוכה לזה, זה דרגה אחרת לגמרי בעמל התורה, זה גישמאק אחר בעמל התורה, זה שמחה אחרת בעמל התורה. ובאמת, לא פעם ראו אצלו את השמחה כשהתחדש לו סברא, הוא לפעמים התבטא: הסברא הזאת שכעת מצאתי שווה מיליון שקל!... צריכים לייקר את התורה!

היה פעם שראה"י אמר שיעור כללי, וביום רביעי בבוקר נכנס לשישיבה וקרא לבחור טוב ושואל אותו: ישנת בלילה? - כן. ישנת טוב בלילה? - כן. ההוא לא הבין בכלל מה שהוא רוצה ממנו, וכך פעם שלישית... ואז הוא אומר לו: אתמול בשיעור כללי נשארנו בקושיא על הרשב"א, ואתה יכולת לישון טוב בלילה?!... אני לא ישנתי כל הלילה! וכך גם בשיעור יומי היה פעם, שיום אחד הוא נשאר בקושיא, ולמחרת הוא בא לשיעור יומי והיה צריך להגיד תירוץ, אז הוא התחיל לשאול את כולם אם ישנו בלילה, אף אחד לא הבין מה שהוא רוצה, ולבסוף הוא אמר: אם היתה כזאת קושיא וישנתם בלילה, אתם לא יודעים לייקר קושיא, ואתם לא שווים שאומר את התירוץ!... והוא אכן לא אמר.

כשבנ"א עמל כך בתורה, ומחפש את האמת, הלא כל המציאות היא מציאות אחרת לגמרי, כל החיים הם חיים אחרים. סיפר לי אברהם סיפור נורא ואיום, ששאל פעם שאלה את הסטייפלר שאלה בענין מאד צדדי, והסטייפלר אמר שכבר עשרים וחמש שנה לא עיין בענין הזה, והוא לא יכול לענות לו, ושיילך לשאול את ראש הישיבה. אז ההוא אמר לו: כזה ענין צדדי, מסתמא גם ראש הישיבה לא הסתכל עשרים וחמש שנה, ואם אתם לא יודעים מאיפה שהוא יידע... אמר לו הסטייפלר: ראש הישיבה כ"כ שקוע בתורה, שהסברות שלו יש להם מעלה של 'דעת תורה', ואפילו שלא למד עשרים וחמש שנה, מה שיגיד לך תדע שזה האמת.

'קודשא בריך הוא אורייתא וישראל חד', הפשט שבנ"א שדבק בתורה נמצא בעולם אחר לחלוטין, היראת שמים שלו זה יראה אחרת, הכל זה משהו אחר. יהודי שחי בכזה דבקות בתורה - זה עולם אחר לחלוטין, הוא חי בעולם העליון! - -

ראש הישיבה אמר פעם לרבי שלמה לורנץ, שמהיום שהוא נולד ועד היום, לא היה לו יום אחד טוב, לא היה יום שלא היה לו ייסורים! אבל מה אתם חושבים, היה לו 'עולם הזה' הרבה יותר ממה שיש לנו!... וזאת מפני שהעונג שהיה לו בתורה, היה שווה יותר מכל העונג' שלנו, ולא פעם אחת אלא מאות פעמים יותר! 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב', אם אנחנו נמצא שלל רב - מה יהיה העונג שלנו, א"כ וכי יש עולם הזה גדול מזה?! וזה היה כל התשוקה שלו, להרבות תורה!